

Олександр БІДЕЙ

доцент кафедри права
факультету економіки та права,
кандидат юридичних наук, доцент

Олена НЕШЛЮБНА

здобувач вищої освіти за першим
(бакалаврським) рівнем
спеціальності 081 Право
Міжнародного класичного
університету імені Пилипа Орлика,
(м. Миколаїв)

**ІННОВАЦІЙНІ КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДОДАТКУ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГРОМАДЯН ТА ІНШИХ
СОЦІОСУБ'ЄКТІВ У КОНТЕКСТІ ДІЇ ПРИНЦИПУ
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА: ЧАСТИНА 3**

З метою реалізації інноваційних підходів щодо докорінного реформування сутності, функцій та системи антиделіктних органів та відповідного забезпечення дотримання правового статусу громадян та інших соціосуб'єктів у контексті неухильної дії принципу верховенства права відповідно до вимог ч. 1 ст. 8 Конституції України [3] та п. 57 розд. IV Доповіді Венеціанської комісії «Верховенство права» [1] О. Кириченко та інші представники наукової школи юриспруденції професора Аланкіра розробили інноваційні редакції 13 статей перспективного Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої країни світу [2, с. 68–84 та ін.], з яких у даній публікації більш доцільно спричинити подальшу наукову апробацію наступні :

IV. «Антиделіктний обов'язок кожного громадянина попереджати та/або припиняти правопорушення»:

«Кожна людина зобов'язана попередити та/або припинити будь-яке правопорушення, в т. ч. і кримінальне, якщо при цьому їй не можуть бути заподіяні суттєві та більші розміри збитків, а суб'єкт владних повноважень певного антиделіктного органу зобов'язаний попереджати та/або припиняти такі правопорушення у будь-якої ситуації, крім очевидного досягнення цієї мети лише ціною його життя.

При цьому кожна позанормативна антисоціальна девіантна поведінка фізичної особи повинна бути поставлена в залежність від причини перевищення позанормативності в умови такого посиленого застосування державного примусу, що дозволяє запобігати виникненню та/або припиняти таке діяння, вихід якого за межі норми не обумовлений певним психічним чи іншим захворюванням особи, у межах норми в умовах

немедичних установ спеціального типу (дитячі спеціальні установи, виправно-виховні або виправно-трудова установи та ін.), а якщо позанормативність поведінки обумовлена психічним чи іншим захворюванням людини – в умовах медичних закладів спеціального типу» [4, с. 61].

VI. «Алогічність використання прав, свобод, обов'язків та/або інтересів одного соціосуб'єкта за рахунок відповідного порушення певної базисної категорії правового статусу іншого соціосуб'єкта»:

«Правопорушенням є використання прав, свобод, обов'язків та/або інтересів одного соціосуб'єкта за рахунок відповідного порушення певної базисної категорії правового статусу іншого соціосуб'єкта, у будь-якому випадку, забезпечення правового статусу певної групи меншини соціосуб'єктів за рахунок відповідного порушення соціосуб'єктів, за винятком випадків, детально та належним чином компенсаційно врегульованих законом» [4, с. 62].

VII. «Базисний конституційний обов'язок держави та державних органів»:

Базисний обов'язок держави та основну спрямованість діяльності державних органів становить найбільш ефективне, раціональне та якісне:

1. Пізнання природного (заснованого на загальнолюдських цінностях і принцип справедливості) правового статусу (прав, свобод, обов'язків, інтересів) соціосуб'єктів (фізичних або юридичних осіб або держави або міждержавної освіти).

2. Правове визнання природного правового статусу соціосуб'єктів (перетворення природних прав, свобод, обов'язків та інтересів соціосуб'єктів у суб'єктивний (правовий статус фізичних та юридичних осіб, держави та міждержавної освіти, тобто врегульований певною нормою конкретного правового акту) [5, с. 71].

3. Забезпечення належної реалізації названого правового статусу всіх соціосуб'єктів, які постійно або тимчасово проживають на території держави [5, с. 72].

4. Оперативне попередження порушення правового статусу зазначених соціосуб'єктів.

5. Максимально можливе відновлення порушеного права, свободи, обов'язки та/або інтересу певного соціосуб'єкта за допомогою:

5.1. Відшкодування збитків (шкоди та втраченої вигоди):

5.1.1. Фізичної та/або матеріальної та/або первинної моральної шкоди та вторинної моральної шкоди.

5.1.2. Втраченої вигоди.

5.2. Іншого відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єкта» [5, с. 72].

При цьому зазначені автори роз'яснюють необхідність поділу моральної шкоди на зазначені види та розкриття сутності кожного з

різновидів моральної шкоди таким чином:

1. Первинна моральна шкода, яка є грошовим чи іншим матеріальним виміром відповідного рівня тих страждань, які потерпілий зазнав у зв'язку із заподіянням шкоди його особистим немайновим благам, якими відповідно до вимог ч. 1 ст. 270 «Види особистих немайнових прав» ЦК України:

- право на життя;
- декларація про охорону здоров'я;
- право на безпечне для життя та здоров'я навколишнє середовище;
- право на свободу та особисту недоторканність;
- право на недоторканність особистого та сімейного життя;
- право на повагу до гідності та честі;
- право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції;
- декларація про недоторканність житла;
- право на вільний вибір місця проживання та на свободу пересування;
- право на свободу літературної, художньої, наукової та технічної творчості [2, с. 72–73, 6].

2. Вторинна моральна шкода, яка є грошовим чи іншим матеріальним виміром відповідного рівня тих страждань потерпілого, які він зазнав у зв'язку з заподіянням йому :

2.1. Фізичного шкоди, тобто тілесного болю, побоїв та/або тілесних ушкоджень та/або психічних страждань та/або розладів [2, с. 73].

2.2. І/або матеріальної (майнової) шкоди.

2.3. І/або первинної моральної шкоди [2, с. 73].

1. Верховенство права. Доповідь, схвалена Європейською Комісією «За демократію через право» (Венеціанською Комісією) на 86-му пленарному засіданні. Венеція. 25 – 26 березня 2011 р. URL : [https://www.venice.coe.int/webformsdocuments/default.aspx?pdfid=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webformsdocuments/default.aspx?pdfid=CDL-AD(2011)003rev-ukr).

2. Кириченко О. А., Тунтула О. С., Ткач Ю. Д. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2021. 98 с. URL : <https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/book/40>.

3. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141, із змінами, згідно із законом України № 27-ІХ від 3 вересня 2019 р., ВВР, 2019, № 38, ст. 160. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>

4. Ланцедова Ю., Брилев В. Конституційні основи найбільш ефективного, раціонального та якісного дотримання, попередження порушення та максимально повного відновлення правового статусу фізичних осіб та інших соціосуб'єктів: частина перша. *Visegrad Journal on Human Rights*. Рецензовані закордонні видання. Братислава, Словенія. 2021. № 5. С. 59-64. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/12/VJHR_5_2021.pdf

5. Тунтула А., Бондаренко О. Конституційні основи найбільш ефективного,

раціонального та якісного дотримання, попередження порушення та максимально повного відновлення правового статусу фізичних осіб та інших соціосуб'єктів: частина третя. *Visegrad Journal on Human Rights*. Рецензовані закордонні видання. Братислава, Словенія. 2021. № 5. С. 71–76. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/12/VJHR_5_2021.pdf

6. Цивільний кодекс України : закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2003, № № 40-44, ст. 356, зі змінами згідно закону України № 1667-IX від 15 липня 2021 р. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Володимир ВАРАВА

завідувач кафедри правоохоронної діяльності та кримінально-правових дисциплін Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро, Україна), кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТРАКТУВАННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Пріоритетом розвитку держави на сучасному етапі є забезпечення захисту прав і свобод людини та громадянина, що актуалізує посилення ролі верховенства права та посилює потребу розуміння його сутності [1].

Верховенство права – це фундаментальний принцип права, який означає, що жодна людина не є вище права, що нікого не може бути покарано державою, окрім як за порушення приписів права, і що нікого не може бути притягнуто до відповідальності за правопорушення інакше, ніж порядком, що його встановлено приписами права.

В Україні питання дотримання прав і свобод людини, як і принципу верховенства права (правовладдя) встановлено ст. ст. 3, 8, 55 Конституції України .

У процесі розвитку європейської правової думки виникає потреба конкретизації та уніфікації роз'яснення змісту концепції та принципу верховенства права, що означає виокремлення суттєвих компонентів означеного принципу з врахуванням судових рішень Європейського суду з прав людини. Цю інституцію можна вважати однією із найбільш незаангажованих судових інстанцій. Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) трактує верховенство права як базовий принцип, що проходить червоною ниткою через увесь зміст Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини. На основі цієї Конвенції базується правопорядок країн учасниць цієї Конвенції. І навіть періоди надзвичайного стану чи воєнних дій не можуть слугувати виправданням порушення норм